

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието и храните

Дирекция „Директни плащания и пазарна подкрепа”

АНАЛИЗ НА ПОТЕНЦИАЛНИЯ ЕФЕКТ ОТ ПРИЛАГАНЕТО В БЪЛГАРИЯ НА СХЕМА ЗА ПРЕРАЗПРЕДЕЛИТЕЛНО ПЛАЩАНЕ ПРЕЗ 2014 Г.

В резултат на Реформата на Общата селскостопанска политика (ОСП) 2014-2020 г. беше създадена нова схема за директни плащания, наречена **Схема за преразпределително плащане (ПРП)**. Схемата е доброволна за държавите и определя по-високо единно плащане на хектар за първите хектари на всяко стопанство, допустимо за подпомагане по Схемата за единно плащане на площ (СЕПП).

Схемата за преразпределително плащане може да бъде приложена още от 2014 г. В такъв случай държавата следва да уведоми Европейската комисия, че ще прилага схемата и размерът на бюджета, който ще отдели за този вид подпомагане **в срок до 1 март 2014 г.**

1. Основни параметри, които могат да бъдат приложени по Схемата за преразпределително плащане

Схемата за преразпределително плащане не е задължителна и се прилага по избор на държавата.

Бюджетът може да бъде до 30% от тавана за директни плащания за съответната година. През 2014 г. бюджетът за преразпределително плащане се осигурява от тавана за директни плащания съгласно приложение VIII от Регламент 1310/2013 (642 103 000 евро), но се изчислява като дял от тавана за директни плащания съгласно приложение VIIIг от Регламент 1310/2013 (789 365 000 евро).

Финансирането за Схемата за преразпределително плащане е от тавана за директни плащания за съответната година.

Размерът на първите хектари се определя по решение на съответната държава, но не може да е по-голям от 30 ха (300 дка) или средния размер на стопанството в съответната държава. За България средният размер на стопанствата е 6 ха (60 дка) съгласно данните за България в Регламент 1307/2013.

Надбавката за първите хектари не може да бъде по-голяма от 65% от националното средно плащане на хектар.

Европейското законодателство дава възможност на държавата да приложи различен размер на добавката за хектарите в рамките на първите 30 ха (300 дка) като градацията е по избор на съответната държава.

2. Разпределение на директните плащания до момента

Основен принцип на необвързаните с производството директни плащания е прилагането на единна ставка на единица използвана земеделска площ, независимо от вида на културата. По този начин подпомагането на площ зависи от структурата на стопанствата в съответната държава членка.

Извършваните структурни промени в земеделските стопанства през последните години водят до намаление на броя на фермите в България и целия Европейски съюз (ЕС) и съответно до спад в броя на бенефициентите на директните плащания. Това намаление не е толкова съществено за България и Румъния и е в порядъка на 3%, докато получателите на директни плащания в ЕС-10 намаляват с 6%, а в ЕС-15 – с 10% в сравнение с 2008 г.

Европейската комисия (ЕК) всяка година публикува доклад за разпределението на директните плащания между бенефициентите на подпомагането от Общата селскостопанска политика (ОСП) на електронната страница: http://ec.europa.eu/agriculture/funding/directaid/distribution_en.htm. Данните на ЕК показват, че в целият Европейски съюз (ЕС) около 40,9 млрд. евро са изплатени на 7,5 млн. бенефициенти като директни плащания през 2012 г., което представлява около 70% от подпомагането, осигурено от ОСП. Общо за ЕС 80% от получателите на директни плащания са получили около 17% от подпомагането.

В България около 89% от бенефициентите на директни плащания получават директна субсидия до 5 000 евро. За финансова 2012 г. 54 500 фермери са получили директно подпомагане в размер до 500 евро като общо за тях са разпределени 9,7 млн. евро. В същото време на 20 бенефициенти е разпределена директна субсидия в размер над 500 000 евро на обща стойност от 21,6 млн. евро. Директни плащания с размер за едно стопанство в границите на 500-1 250 евро са получили 13 390 човека, като общият размер на субсидията за тях е едва 10,5 млн. евро. **По този начин за финансова 2012 г. в България около 81% от бенефициентите на директни плащания са получили 7,25% от средствата за директни плащания с размер на подпомагането за едно стопанство до 2 000 евро. За финансова 2012 г. в България около 80% от директната субсидия за страната отива при 6% от заявителите за директни плащания.**

Ситуацията на неравномерно разпределение на директните плащания между бенефициентите е характерна за всички държави членки на ЕС и България също е включена в тази тенденция.

По тази причина основна цел на Реформата на Общата селскостопанска политика (ОСП) 2014-2020 г. беше постигането на по-справедливо разпределение на директните плащания между държавите и между земеделските стопани в една страна.

С прилагането на Схемата за преразпределително плащане може да се постигне по-равномерно разпределение на директните плащания между отделните групи бенефициенти. Тази схема предоставя механизъм за преразпределяне на средства без да носи рискове от глобална загуба на финансиране в резултат на неусвояване на бюджета. Чрез инструмента за преразпределително плащане по ефикасен и ефективен начин може да бъдат насочени средства към малките и средни по размер земеделски стопанства. По този начин може да бъде подобрена структурата на разпределяне на директни плащания като се повиши подпомагането за преобладаващата част от земеделските стопанства, които са бенефициенти по Схемата за единно плащане на площ.

3. Начин на прилагане на Схемата за преразпределително плащане (ПРП)

При решение на държавата да прилага Схемата за преразпределително плащане, тя може да бъде приложена по 2 различни начина:

- а) еднаква ставка за всичките първи хектари (1 ниво на подпомагане)
- б) различна ставка за първите хектари с определено деление по избор на държавата в рамките на първите хектари (2 или повече нива на подпомагане).

Изборът на единна ставка за всички първи хектари предполага по-опростени условия и по-лесно възприемане на изискванията на подпомагането от бенефициентите. По този начин се гарантира еднакво по-високо субсидиране на всички стопанства в рамките до 30 ха (300 дка) без да се прави диференциация между тях. Административното натоварване също е по-ниско отколкото при прилагане на диференциация в рамките на първите хектари.

Във всички случаи по-високото подпомагане за първите хектари ще бъде получено от всички бенефициенти по СЕПП, които имат оторизирани площи по схемата.

Преразпределителното плащане няма да бъде предназначено само за стопанствата в рамките на първите хектари, т.е. с размер на площите до 30 ха (300 дка), а надбавката ще бъде отпускана и на по-големите стопанства за техните първи 30 ха (300 дка).

От 2015 г. европейското законодателство изисква подпомагането по СЕПП на един бенефициент в размер над 150 000 евро да се намалява с поне 5%. Посочената цифра е минималната възможна за прилагане, а съществува опция и за пълно спиране на плащанията по СЕПП над цитираната сума. При прилагане на Схемата за преразпределително плащане с бюджет от поне 5% от средствата за директни плащания може да не бъде прилагано намалението от поне 5% за сумите по СЕПП над 150 000 евро. През 2014 г. като преходна година не се прилага изискването за намаление на плащанията от 5%, но въпреки това може да се приложи Схемата за преразпределително плащане за постигане на по-справедливо разпределение на субсидиите между кандидатите за директни плащания.

От широкия набор от възможни варианти за прилагане на Схемата за преразпределително плащане за България отговарящ на условията на страната е сценарий е със следните характеристики:

Размер на първите хектари – 30 ха (300 дка);

Бюджет по Схемата за преразпределително плащане – 104 898 241 лева (53 634 441 евро).

При прилагане на параметри от 30 ха (300 дка) на първите хектари и размер на бюджета от 104 898 241 лева се получават следните стойности на основните показатели, характеризиращи Схемата за преразпределително плащане, които са включени в *Таблица 1*:

**Стойности на основните показатели, характеризиращи Схемата за
преразпределително плащане при 30 ха размер на първите хектари и бюджет от
104 898 241 лева**

Таблица 1

Показател	Стойност
Общ размер на бюджета за ПРП (лева)	104 898 241
Общ размер на бюджета за ПРП (евро)	53 634 441
Дял от националния таван за директни плащания съгласно Приложение VIII от Регламент 1310/2013	6,79%
Дял от национален таван за директни плащания съгласно Приложение VIII от Регламент 1310/2013	8,35%
Размер на ставката за ПРП за първите 30 ха	15.00 лв./дка 76.69 евро/ха
Общ брой на стопанствата и отороризирана площ до 30 ха	66 824 бр., 352 176.82 ха
Общ брой на стопанствата и отороризирана площ над 30 ха	11 573 бр., 3 084 386.62 ха
Общ размер на средствата за подпомагане по СЕПП след приспадане на средствата за обвързана подкрепа	1 155 943 740 лв. 591 033 715 евро
Размер на подпомагането по СЕПП без прилагане на ПРП	33.10 лв./дка 169.24 евро/ха
Размер на подпомагането по СЕПП при прилагане на ПРП	30.10 лв./дка 153.88 евро/ха
Общ размер на подпомагането за СЕПП + ПРП за първите 30 ха	45.10 лв./дка 230.60 евро/ха
Оставащи средства за СЕПП след приспадане на средствата за ПРП (лева)	1 051 045 499
Оставащи средства за СЕПП след приспадане на средствата за ПРП (евро)	537 399 274
Размер на стопанството, до който общата субсидия от СЕПП и ПРП е по-голяма отколкото ако се прилага само СЕПП	150.0 ха
Дял на стопанствата, при които общата субсидия от СЕПП и ПРП е по-голяма отколкото ако се прилага само СЕПП	95.09%

*Представените данни са индикативни и се базират на изходна информация от кампания за директни плащания 2012 г. През 2014 г. на базата на различния брой заявители и различния размер на заявена и допустима площ ще се получат разлики в размера на подпомагането на единица площ. Основен репер е размерът на бюджета, който следва да бъде обявен и на Европейската комисия. Окончателният размер на подпомагането на единица площ ще се получи като размерът на бюджета се раздели на допустимите за подпомагане площи за 2014 г. като по този начин няма да има неусвоен бюджет.

През кампания 2012 общият брой на земеделските стопани с оторизирана сума по СЕПП над 0 лева е 78 397. От тях над 85% (66 824 земеделски стопани) са получили директни плащания за площи в диапазона 1-30 ха (10-300 дка). Само 11 573 бенефициента (15%) са получили подпомагане за стопанства над 30 ха (300 дка). Площта, обаче е разпределена предимно във втората група бенефициенти - 3 084 386,62 ха (90%) са в стопанства над 30 ха (300 дка), а в стопанствата до 30 ха (300 дка) са 352 176,82 ха (10%).

При прилагане на Схемата за преразпределително плащане съгласно данните от кампания 2012 в схемата би влязла земя в размер на 699 366,82 ха (352 176,82 ха от стопанствата в диапазона до 30 ха (300 дка) и 347 190,00 ха за първите 30 ха (300 дка) от стопанствата в диапазона над 30 ха).

Прилагането на Схемата за преразпределително плащане при посочените основни параметри води до около 50% увеличение на общата ставка по СЕПП и ПРП за първите

30 ха (300 дка) и само с около 10% намаление на ставката по СЕПП в сравнение с неприлагане на схемата за първите хектари.

4. Потенциални ефекти и резултати от прилагането на Схемата за преразпределително плащане през 2014 г.

Финансирането по Схемата за преразпределително плащане се осигурява от общия бюджет на страната за директни плащания. Нетно увеличение на субсидията ще има при стопанствата, при които добавката осигурена чрез Схемата за преразпределително плащане ще надхвърли редуцията на ставката по СЕПП в резултат на намаления бюджет. На базата на извършена симулация от ефекта от прилагането на Схемата за преразпределително плащане беше изведен размерът на стопанствата, до който бенефициентите биха имали увеличен размер на подпомагането от прилагането на Схемата за преразпределително плащане в резултат на нетно нарастване на субсидията, която биха получили в сравнение с прилагането само на СЕПП – 150 ха (1 500 дка). Над този размер на стопанствата директната субсидия на стопанство намалява при прилагане на СЕПП и ПРП в сравнение от прилагането само на СЕПП.

Разлика между общо плащане СЕПП + ПРП и сума за СЕПП при неприлагане на ПРП като дял от субсидията при неприлагане на ПРП

Таблица 2

Размер на стопанството (дка)	Разлика между общо плащане СЕПП + ПРП и сума за СЕПП при неприлагане на ПРП като дял от субсидията при неприлагане на ПРП (%)
10	36.25
50	36.25
100	36.25
200	36.25
250	36.25
300	36.25
400	24.92
500	18.13
600	13.60
800	7.93
1 000	4.53
1 500	0.00
1 501	-0.01
2 000	-2.27
2 500	-3.63
5 000	-6.34
10 000	-7.70
15 000	-8.16
20 000	-8.38
25 000	-8.52
30 000	-8.61
35 000	-8.68

*Представените данни са индикативни и се базират на изходна информация от кампания за директни плащания 2012 г. През 2014 г. на базата на различния брой заявители и различния размер на заявена и допустима площ ще се получат разлики в размера на подпомагането на единица площ. Основен репер е размерът на бюджета, който следва да бъде обявен и на Европейската комисия. Окончателният размер на подпомагането на единица площ ще се получи като размерът на бюджета се раздели на допустимите за подпомагане площи за 2014 г. като по този начин няма да има неусвоен бюджет.

Схемата за преразпределително плащане осигурява преразпределяне на финансовия ресурс към средните и по-малки земеделски стопанства. От данните в таблица 2 и 3 личи тенденция на увеличение с 36% на общата директна субсидия, която биха получили фермите с допустима площ до 30 ха (300 дка). С почти 8% би се увеличило директното подпомагане на земеделски стопани стопанисващи земеделски площи от

порядъка на 80 ха (800 дка). Средният размер на стопанствата в България според данни от преброяването през 2010 г. е 10 ха (100 дка). Чрез прилагането на схемата за ПРП се наблюдава положителен резултат за стопанствата в рамките на средния размер за страната и позитивна тенденция се разпространява и до стопанствата, които имат площи повече от 15 пъти над средните стопанства в България.

С прилагане на Схемата за преразпределително плащане може да се постигне определена диференциация на средното плащане на стопанство в зависимост от размера на площта (Таблица 3).

Индикативно общо плащане на стопанство и средно плащане на декар при прилагане на Схемата за преразпределително плащане с размер на първите хектари – 30 ха (300 дка) и бюджет 104 898 241 лева (53 634 441 евро).в лева

Таблица 3

Размер на стопанството (дка)	Плащане за първите 300 дка	Плащане за останалите декари	Общо плащане на стопанството	Средно плащане
10	451.00	0.00	451.00	45.10
50	2 255.00	0.00	2 255.00	45.10
60	2 706.00	0.00	2 706.00	45.10
100	4 510.00	0.00	4 510.00	45.10
200	9 020.00	0.00	9 020.00	45.10
300	13 530.00	0.00	13 530.00	45.10
500	13 530.00	6 020.00	19 550.00	39.10
1 000	13 530.00	21 070.00	34 600.00	34.60
2 500	13 530.00	66 220.00	79 750.00	31.90
3 000	13 530.00	81 270.00	94 800.00	31.60
4 000	13 530.00	111 370.00	124 900.00	31.23
5 000	13 530.00	141 470.00	155 000.00	31.00
10 000	13 530.00	291 970.00	305 500.00	30.55
15 000	13 530.00	442 470.00	456 000.00	30.40
20 000	13 530.00	592 970.00	606 500.00	30.33
25 000	13 530.00	743 470.00	757 000.00	30.28
30 000	13 530.00	893 970.00	907 500.00	30.25
35 000	13 530.00	1 044 470.00	1 058 000.00	30.23

*Представените данни са индикативни и се базират на изходна информация от кампания за директни плащания 2012 г. През 2014 г. на базата на различния брой заявители и различния размер на заявена и допустима площ ще се получат разлики в размера на подпомагането на единица площ. Основен репер е размерът на бюджета, който следва да бъде обявен и на Европейската комисия. Окончателният размер на подпомагането на единица площ ще се получи като размерът на бюджета се раздели на допустимите за подпомагане площи за 2014 г. като по този начин няма да има неусвоен бюджет.

Предложеният вариант би довел до повишаване на директната субсидия на 95,09% от получателите на субсидия по СЕПП. Относителното нарастване на плащанията е еднакво за всички стопанства с размер до 30 ха (300 дка) – 36%. Средното плащане на декар в стопанства с размер до 300 дка би било 45,10 лева/дка и в същото време средното плащане и за най-големите стопанства не би паднало под 30 лева/дка.

Прилагането на Схемата за преразпределително плащане може да спомогне за оправдаване на очакванията на българското общество и земеделската общност за избягване на ситуация, в която малък брой големи бенефициенти да получават по-голямата част от директните плащания и голям брой бенефициенти да получават незначителен дял от общата директна субсидия. С прилагането на Схемата за преразпределително плащане ще бъдат по-чувствително стимулирани голям брой средни и малки земеделски стопанства като се отчита по-голямата интензивност на труда в тези стопанства и икономии от мащаба, които са характерни за големите стопанства.